

Soạn bài Đại cáo bình ngô - Phần tác giả - Ngữ văn lớp 10

Câu 1. Vì sao có thể nói Nguyễn Trãi là một nhân vật lịch sử vĩ đại?

Trả lời:

- Nguyễn Trãi sống trong thời đại có nhiều biến động dữ dội: Nhà Trần suy vi, Hồ Quý Ly lên thay, quân Minh xâm lược nước ta, cha Nguyễn Trãi là Nguyễn Phi Khanh bị bắt đem về Trung Quốc cùng cha con Hồ Quý Ly và các triều thần. Nguyễn Trãi muốn theo cha làm tròn đạo hiếu nghe lời cha dặn quay về “*rửa nhục cho nước, trả thù cho cha*”. Cuộc đời Nguyễn Trãi là cuộc đời của một “*trao thời loạn*”. Sự biến động dữ dội của lịch sử dẫn tới bi kịch mất nước nhưng từ trong bi kịch ấy, lòng yêu nước, chí căm thù, tinh thần quả cảm dám xả thân vì giang sơn xã tắc đã hun đúc những phẩm chất của một trang anh hùng.

- Nguyễn Trãi tìm đến cuộc khởi nghĩa Lam Sơn, dâng Lê Lợi Bình Ngô sách và trở thành quân sư bên cạnh Lê Lợi, đưa cuộc khởi nghĩa đến ngày toàn thắng. Đây là thời kì bộc lộ rõ nhất thiên tài quân sự, chính trị, ngoại giao... ở Nguyễn Trãi.

- Bước sang thời kì hoà bình, Nguyễn Trãi chưa kịp thực hiện hoài bão xây dựng đất nước thái bình thịnh trị thì đời ông chuyển sang giai đoạn khó khăn, bi thảm: bị bọn lòng thần ghen ghét, bị vua nghi ngờ, bị bắt rồi không được trọng dụng, phải tìm về cuộc sống ẩn dật. Nguyễn Trãi tìm đến thiên nhiên nhưng tấm lòng trung quân, ái quốc vẫn “*đem ngày cuộn cuộn nước triều đông*”.

- Vụ án Lệ Chi viên khiến Nguyễn Trãi bị tru di tam tộc. Đây là vụ án lớn nhất, oan khốc nhất lịch sử Việt Nam. Hơn 20 năm sau, vua Lê Thánh Tông minh oan cho Nguyễn Trãi, những tác phẩm trước của ông tuy bị cấm, bị đốt song vẫn tìm thấy gần như nguyên vẹn trong lòng dân.

Câu 2. Anh (chị) đã đọc những tác phẩm nào của Nguyễn Trãi? Hãy giới thiệu sơ lược một vài tác phẩm tiêu biểu.

Trả lời:

* Những tác phẩm tiêu biểu của Nguyễn Trãi:

Nguyễn Trãi có những đóng góp lớn cho nền văn hoá dân tộc. Sáng tác của ông thuộc nhiều lĩnh vực: văn học, lịch sử, địa lí, quân sự... các thể loại gồm: văn chính luận, văn khoa học (chữ Hán), thơ (chữ Hán và chữ Nôm)... Loại sáng tác nào của ông cũng có ý nghĩa khai mở cho đời sau. Về lịch sử, Nguyễn Trãi có Lam Sơn thực lục, về địa lí có Du địa chí. Văn chính luận (chính trị, quân sự) có Quân trung từ mệnh tập; thơ chữ Hán có úc Trai thi tập, tập chữ Nôm có Quốc Âm thi tập... Thơ văn của Nguyễn Trãi mang tính mẫu mực cổ điển.

Soạn bài Đại cáo bình ngô - Phần tác giả - Ngữ văn lớp 10

Bình Ngô đại cáo của Nguyễn Trãi thay Lê Lợi viết ngay sau khi cuộc kháng chiến chống quân Minh giành thắng lợi. Tác phẩm vừa có giá trị lịch sử, vừa có giá trị văn chương to lớn, được đánh giá như một bản Tuyên ngôn độc lập của dân tộc, một “thiên cổ hùng văn”. “*Ức Trai thi tập*” là tập thơ chữ Hán điêu luyện, tinh tứ, tao nhã của Nguyễn Trãi mà mỗi bài là một mảnh hồn của Ức Trai tiên sinh.

Quốc Âm thi tập của Nguyễn Trãi là tập thơ chữ Nôm sớm nhất còn lại đến ngày nay, tập thơ thể hiện ý thức về tiếng nói dân tộc cũng là ý thức tự tôn dân tộc trên lĩnh vực văn hoá, văn học. Đặc biệt, Nguyễn Trãi đã sáng tạo những bài thơ thất ngôn xen lục ngôn rất tài tình...

Câu 3. Phân tích vẻ đẹp tâm hồn Nguyễn Trãi qua một số câu thơ mà anh (chị) cảm nhận sâu sắc nhất.

Trả lời:

Nguyễn Trãi không chỉ là một con người vĩ đại với những tư tưởng lớn lao phi thường mà Nguyễn Trãi còn mang một tâm hồn nghệ sĩ rất đỗi lãng mạn, thậm chí có lúc đa tình. Một số bài thơ, bài thơ tiêu biểu thể hiện điều đó như:

- *Tình như một bức phong còn kín*

Gió nơi đây gượng mở xem

(Cây chuối)

- *Khách đến chim mừng hoa xây rưng*

Chè tiên (nấu) nước ghin (gánh) nguyệt đeo về

(Thuật hứng -3)

- *Láng giềng một áng mây bạc*

Khách khứa hai ngàn núi xanh

Có thuở biếng thăm bạn cũ,

Lòng thơ nghìn dặm nguyệt ba canh

(Bảo kính cảnh giới -42)

- *Bao giờ nhà dựng đầu non*

Soạn bài Đại cáo bình ngô - Phần tác giả - Ngữ văn lớp 10

Pha trà nước suối gối hòn đá ngời

(Hà thời kết ốc vân phong hạ

Cấp gian phanh trà chằm thạch miên)

(Loạn hậu đảo Côn Sơn cảm tác)

Câu 4. Nêu khái quát những giá trị cơ bản về nội dung và nghệ thuật của thơ văn Nguyễn Trãi.

Trả lời:

* Giá trị nội dung:

- Luôn xuất phát từ quan điểm tư tưởng “lấy dân làm gốc”, tư tưởng đó hoà quyện với tinh thần yêu dân, yêu nước, lí tưởng nhân nghĩa đã trở thành cảm hứng chủ đạo xuyên suốt trong thơ văn Nguyễn Trãi. Cũng xuất phát từ tư tưởng này mà thơ văn Nguyễn Trãi mang tinh thần chiến đấu vì dân, vì nước, vì chính nghĩa.

- Thơ văn Nguyễn Trãi thể hiện rõ ý thức xây dựng nhân cách con người mang tinh thần nhân văn cao đẹp (hiếu học, trọng đức, trọng tài, đem tài đức cống hiến cho dân, cho nước, cho đời), đồng thời mang những triết lí giản dị mà sâu sắc, giàu trải nghiệm. Tinh yêu thiên nhiên, tâm hồn tình tứ, phong lưu, lãng mạn cũng là một trong những nội dung đặc sắc của thơ văn Nguyễn Trãi.

* Giá trị nghệ thuật:

“Nguyễn Trãi là bông hoa đầu mùa tuyệt đẹp của thơ Nôm Việt Nam” (Lê Trí Viễn). Ông là người đặt nền móng cho thơ ca Tiếng Việt. Thơ Nguyễn Trãi dùng từ ngữ, hình ảnh mang tính dân tộc. Nguyễn Trãi đã sáng tạo thể thơ thất ngôn xen lục ngôn và được coi như một thể đặc trưng của thơ tiếng Việt phổ biến trong thế kỉ XV, XVI.